

Türk Dili ve Edebiyatı Öğrencilerinin Türk Dünyası Edebiyatına Yönelik Öz-Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi: Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma

Sadi Hıncal NAKİBOĞLU¹

¹Dr. Öğretim Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü, s.nakiboglu@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-8782-4832

Özet: Bu çalışma Türk dili ve edebiyatı alanında üniversite eğitimi alan öğrencilerin Türk dünyası ve edebiyatına yönelik öz-yeterlik düzeylerini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Amaç doğrultusunda oluşturulan kişisel bilgi formu ve Farajova (2020) tarafından geliştirilmiş geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmış Türk Dünyası Edebiyatına Yönelik Öz-yeterlik Ölçeği 2021-2022 eğitim öğretim yılında Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde eğitim gören araştırmaya katılmaya gönüllü 438 öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 22.0 istatistik programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin Türk dünyası ve edebiyatına yönelik öz-yeterlik düzeylerinin iyi düzeyde olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin cinsiyetlerine ve sosyo-ekonomik düzeylerine göre Türk dünyası edebiyatına yönelik öz-yeterlik düzeylerinde istatistiksel açıdan farklılıkların olmadığı, sınıflarına, anne ve baba eğitim düzeylerine göre ise Türk dünyası ve edebiyatına yönelik öz-yeterlik düzeylerinde farklılaşmaların olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dünyası, Türk Dili ve Edebiyatı, Türk Dünyası Edebiyatı

Investigation of the Self-Efficacy Levels of Turkish Language and Literature Students towards Turkish World Literature: A Research on Niğde Ömer Halisdemir University Students

Abstract: This study was carried out in order to examine the self-efficacy levels of students studying at the university in the field of Turkish language and literature for the Turkish world and literature. Farajova is created for that purpose and personal information form (2020) developed by Turkish world literature for the validity and reliability of the research self-efficacy scale, Niğde Ömer Halisdemir University in the 2021-2022 academic year, students volunteer to participate in the research education in the Department of Turkish language and literature was applied to 438. The obtained data were analyzed by means of SPSS 22.0 statistical program in computer environment. As a result of the research, it was found that the students' self-efficacy levels for the Turkish world and literature are at a good level. According to the gender and socio-economic levels of the students, there are no statistical differences in the levels of self-efficacy towards Turkish world literature, while there are differences in the levels of self-efficacy towards Turkish world and literature according to their classes, mother and father education levels.

Key Words: Turkish World, Turkish Language and Literature, Turkish World Literature

1. GİRİŞ

Tarihin en eski ve devamlı milletlerinden biri olan Türkler yaklaşık olarak dört bin yıllık mazileri bulunmaktadır (Kafesoğlu, 2013: 41). Bugün Türkler batıda Balkanlar'dan doğuda Pasifik Okyanusu'na, kuzeyde Kuzey Buz Denizinden güneyde Tibet'e kadar geniş bir alanda yaşamaktadır (Karakaya ve Öner, 2021). Durbilmez (2019) "Türk kökeninden gelen ve Türk kültürü ile beslenen Türk boylarını bir ağacın kollarına benzetirsek, bu Türk boyları ile birlikte -aralarında doku uyumu bulunduğu için- bu ağaca aşılana akraba topluluklar da "Ulu Türk Ağacı"ni oluşturur" diyerek Türk dünyasını oluşturan milletlerin ne denli büyük olduğunu nitelendirmektedir. "Türk Dünyası ne bir devlet, ne bir ülke, ne de kesin sınırları olan bir bölgedir" (Johanson, 2001). Çok geniş bir coğrafyaya sahip Türk dünyasında batıda Kosova ve Karadağ, doğuda

Moğolistan yer almaktadır. Konsept, Türkiye, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Azerbaycan, Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan ve Kırgızistan dahil olmak üzere yedi bağımsız Türk devletinin yanı sıra Doğu Türkistan, Tataristan, Çuvaş, Başkurdistan, Saha-Yakutistan, Altay, Karaçay, Balkar gibi yarı özerk bölgeleri ve tüm dünyadaki Türk halklarını kapsamaktadır (Bay ve diğerleri 2017, s.58.) Türkçenin çeşitli lehçeleri, şiveleri ve ağızlarıyla konuşan; ortak kültür ve edebiyata, ortak örf ve adetlere sahip topluluklar, hatta coğrafi olarak uzak bölgelerde ve farklı ulusal sistemlerde yaşayan topluluklar ortak bir kültür dünyasını paylaşmaktadır. Üç kıtaya yayılmış Türk boyları ve ortak Türk kültürüne mensup ilgili topluluklar birlikte "Türk Milleti"ni oluşturur. Bu nedenle Türk kültür dünyasına ait tüm Türk boyları ve ilgili topluluklar "Türk dünyası" olarak anılır (Durbilmez, 2019).

19. yüzyılda ünlü Türk bilgini ve gezgin A. H. Vambery bir gezide Türkçenin genişliğini görmüş ve Balkanlardan Mançurya'ya seyahat eden bir kişinin Türkçe bildiği sürece çok rahat seyahat edebileceğini, çünkü bu coğrafyada en geçerli dilin Türk dili olduğunu belirtmiştir. Bugün yaklaşık 220 milyon kişinin konuştuğu Türkçe, Moğolca ve Mançu-Tunguzca'yı da içeren Altay dil ailesinde en çok konuşulan dildir (Akalin, 2007).

Türk milleti zengin bir edebiyatın mirasçısıdır (Yaman, 1998). Edebiyatta kullanılan dil, günlük yaşamda kullanılan dilden ayrı, işlenmiş ve daha güzel bir dildir. Bir milletin kültürünü nesilden nesile aktaran edebî ürünler, dilin özel kullanımıyla ortaya çıkmaktadır (Polat, 2008).

Edebi dil, günlük hayatımızda kullandığımız dilden daha güzel ve akıcıdır. Dil, edebi ve sanatsal eserlerin oluşumunda önemli bir faktör olarak kabul edilebilir. Bu demektir ki, bir dili olan her milletin edebiyat ve edebî kökenleri vardır. Dili, edebiyatı ve kültürü olan halklardan biri de Türk halkıdır. Türklerin kökenlerinin, köklü bir edebiyata sahip olan ilk insanlara kadar dayandığı düşünülmektedir.(Farajova, 2020). Türk edebiyatı söz konusu olduğunda sadece Türkiye'de ortaya çıkmış edebi eserleri anlamak eksik ve yanlış bir yaklaşım olacaktır. Türk edebiyatı adına, varlığını hala koruyan ve saklayan Türklerin yarattığı tüm edebi eserleri, Türk edebiyatı olarak değerlendirmek gerekir (Ercilasun, 1974).

Türk tarihine baktığımızda büyük devlet adamlarının yanında edebiyatçıların yer aldığı görülmektedir. Uluğ Türk, Oğuz Kağan'ın yanında bilge bir ozandır. Cumhuriyet döneminde Falih Rıfki Atay, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Halide Edip Adivar gibi edebî şahsiyetler Atatürk'ün yanında olmuşlardır (Sönmez, 2019).

Türk edebiyatı, Türk dilinde yazılmış herhangi bir eseri ifade eder. Türkçe yazılan tüm eserler, nerede ve ne zaman yazıldığına bakılmaksızın aynı edebi geleneğin parçası olarak kabul edilir. Asırlar boyunca tek Türk dili olduğu gibi tek de Türk edebiyatı mevcut olmuştur. Türk edebiyatı denildiğinde bütün Türk halklarının ortak edebiyatı anlaşılmalıdır (Polat, 2008). Geçmişten günümüze, Türk dünyası için önem arz eden yüzlerce eser yazılmıştır.

Türk dünyası edebiyatına ait ortak eserlere "Orhun Abideleri", "Dede Korkut", "Divanü Lügati't Türk", "Kutadgu Bilig" ve "Köroğlu" örnek gösterilebilir (Ercilasun, 1993).

20. yüzyıl Türk dünyası ve edebiyatı için büyük önem taşımaktadır. Türk dünyasında çok önemli bir kırılma noktası olan Osmanlı İmparatorluğu'nun

dağılması bu döneme denk gelmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra Türk devletleri kendi cumhuriyetlerini kurmaya başladılar. Kurulan Türkiye Cumhuriyeti, dünyanın farklı yerlerinde güçlü hükümetlere sahip ülkeler tarafından baskı altında tutulmaya ve yönlendirilmeye çalışıldı. Bu ülkeler üzerindeki idari ve kültürel baskılar nedeniyle insanlar köken birliğini değiştirmeye hatta unutmaya çalışılmıştır. Bu zorlu süreçte bilinci tazelemek ve birliği korumak için Türk toplumunun milli uyanışının hizmetinde dergi ve gazeteler çıkarılmıştır. Kırım'da Çeviri, Millet, Azerbaycan'da Hayat, İrşat, Füyuzat, Molla Nasreddin, Özbekistan'da Terakki ve Hurşit gibi yayınlar önemli yayınlar olarak gösterilebilir. (Karakaş, 1986: 282). Ancak Türk milleti olarak bizler bu edebi mirastan yeterince faydalanamamaktayız. Bunun farklı nedenleri bulunmaktadır. En önemlileri; halen Türk milletinin mensuplarının birbirinden çok uzaklarda olması, ortak bir alfabelerinin olmayışı ve bunları tanıtıcı eserlerin azlığı olarak belirtilebilir (Yaman, 1998).

Türk Dünyası edebiyatına yönelik önemli bir gelişme 13 Mart 1995 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı, Türk Tarih Kurumu, TDK ve TİKA Başkanları arasında imzalanan anlaşmadır. Bu anlaşma ile eş zamanlı olarak Türkiye Cumhuriyeti'nden bilim adamları ortak araştırmalar yapmışlardır. Projede buluşan uzmanlar, edebiyat ve tarih alanındaki bilim adamlarının ortak eserlerini Türkçe'den diğer Türk dillerine aktarmışlardır (TİKA, 2002).

Ancak Türk dünyası edebiyatına yönelik üniversitelerin yaptıkları katkılar unutulmamalıdır.

Üniversitelerin Türk Dili ve Edebiyatları Bölümleri ile Türkiyat Enstitülerinin, Türk dünyası dil ve edebiyatıyla ilgili dersler, yüksek lisans ve doktora tezleri ve çeşitli konferanslarla disipline katkıda bulunmaya devam ediyor.

İstanbul Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü, 1988-1992 yıllarında, üçü Türk dünyası başkentleri olan Bakü, Almatı ve Bışkek'te ikisi Türkiye'de düzenlediği beş ayrı bilimsel toplantı ile Türkoloji alanındaki ilmi iş birliğinin temellerini oluşturmuştur.

Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 1991 'de ilk alfabe konferansını gerçekleştirerek Türk dünyasının Latin alfabesine geçişinde ilk adımları atmış ve Azerbaycan bu konferanstan iki ay sonra Latin alfabesine geçmiştir. Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Merkezi, 1998 yılından bu yana yıllık bilimsel dergi olan Türk Dünyası Araştırmaları dergisini yayınlamaktadır.

Üniversitelerdeki en önemli gelişme 1992 yılında Ankara Üniversitesi'nde, 1993 yılında Ankara Gazi Üniversitesi ve Muğla Üniversitesi'nde Çağdaş Türk

Lehçeleri ve Edebiyatı Bölümlerinin açılmasıdır. Bu bölümler beş ana disiplinde eğitim vermektedir: Güneybatı, Güneydoğu, Kuzeybatı, Sibiryası ve Çuvaş lehçeleri ve edebiyatı, Türk yazı dilinin ses, şekil ve edebiyatı dersleri ile genel Türkoloji dersleri verilmektedir. Bu bölümlerde ağırlıklı olarak Türk yazı dillerinde doktora derecesine sahip öğretim üyelerinin yanında Türk dünyasından akademisyenler de dersler vermektedirler.

Üniversitenin faaliyetleri arasında Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER) de unutulmamalıdır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra, TÖMER'ler Türk dünyasından Türkiye'ye okumak ve ağırlıklı olarak yükseköğrenim için gelen öğrencilere Türkiye Türkçesi öğretme görevini üstlenmiştir. Ankara Üniversitesine bağlı TÖMER'İN Türk dünyası atasözleriyle ilgili kitapların yanında 1995 yılı Haziran ayından itibaren çıkmakta olan Türk Lehçeleri ve Edebiyatları adlı iki ayda bir çıkan dergisi bulunmaktadır (Ercilasun, 2000).

Bu çalışmada üniversitede Türk dili ve edebiyatı bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin Türk dünyası edebiyatına yönelik öz-yeterlik düzeyleri incelenmektedir.

Öz-yeterlik Bandura (1982: 129) tarafından "Öz-yeterlik, bireylerin muhtemel durumlarla başa çıkabilmek için gerekli olan eylemleri ne kadar iyi yapabildiklerine dair yargıları" olarak tanımlanmıştır. Bu kapsamda bu çalışmada; Türk dünyası edebiyatına yönelik öğrencilerin kendilerini ne düzeyde yeterli gördükleri sorgulanmaktadır.

2. MATERYAL METOD

2.1.Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Tarama modeli "geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır" (Karasar, 2012: 79).

2.2.Evren ve Örneklemi

Araştırmanın Evrenini Türkiye'deki üniversitelerin Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde okuyan tüm öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemi ise Niğde Ömer Halisdemir Üniversite'sinde 2021-2022 eğitim öğretim döneminde Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde eğitim gören tüm oluşturmuştur. Evren büyüklüğü ile ilgili tam sayıya ulaşılmamıştır. Örneklem hata payına göre alınabilecek örneklem büyüklüğünü gösteren tabloya göre sonsuz evrende 0,05 örnekleme hatası ve %95 güven aralığında 384 kişinin yeterli olacağı belirtilmektedir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004). Bu kapsamda kolayda örnekleme yöntemi ile belirlenen evren içerisinde olabildiğince

kişiye ulaşılmaya çalışılmış, 438 kullanılabilir anket sağlanmıştır.

2.3.Veriler Toplama Araçları

Araştırmada veriler anket yöntemi ile toplanmıştır. Söz konusu anket formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde öğrencilerin sınıf, cinsiyet, anne-baba eğitim durumları ve sosyo-ekonomik düzeylerini tanımlamaya yönelik 5 soru bulunmaktadır. Anketin ikinci kısmında ise Farajova (2020) tarafından geliştirilmiş geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış Türk Dünyası Edebiyatına Yönelik Öz-yeterlik Ölçeği yer almaktadır. Ölçekte 3 boyut altında 17 tane 5'li Likert tipinde madde bulunmaktadır. İlk 8 soru kendini yeterli görme boyutuna, 9-12 arasındaki sorular akademik ilgi boyutuna ve 13-17 arasındaki maddeler kendini birikimli görme boyutuna ilişkindir. Ölçek 1- kesinlikle katılmıyorum ile 5- kesinlikle katılıyorum olarak derecelendirilmiştir. Araştırmada ölçeğin mevcut faktör yapısı kullanılmış, ancak güvenilirlik analizi tekrar edilmiştir. Bu kapsamda kendini yeterli görme boyutunun güvenilirlik değeri, 0,88, akademik ilgi boyutunun ve kendini birikimli görme boyutlarının 0,84, ölçek genelini ise 0,93 olduğu belirlenmiştir. Cronbach alpha katsayısı, 0.00 ile 0.40 arasında ise ölçek güvenli değildir. Alpha değeri 0.40 ile 0.60 değerleri arasında düşük güvenilirlikte; 0.60 ile 0.80 arasında oldukça güvenilir ve 0.80 ile 1.00 arasında ise yüksek derecede güvenilir olarak değerlendirilmektedir (Büyükoztürk, 2018). Bu doğrultuda çalışmada kullanılan ölçek yüksek düzeyde güvenilirliğe sahiptir.

2.4.Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 22.0 istatistik programı aracılığıyla değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerinin belirlenmesinde frekans ve yüzde analizlerinden, ölçeğin incelenmesinde ortalama ve standart sapma istatistiklerinden faydalanılmıştır. Öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerine göre öz-yeterlilik düzeylerindeki farklılaşmaların incelenmesinde hangi testlerin kullanılacağına dair normallik testi yapılmıştır. Normallik testi sonuçları Tablo 1'de görülmektedir.

İlgili literatürde, değişkenlerin basıklık çarpıklık değerlerine ilişkin sonuçların +1.5 ile -1.5 (Tabachnick ve Fidell, 2013), +2.0 ile -2.0 (George, ve Mallery, 2010) arasında olması normal dağılım olarak kabul edilmektedir. Bu kapsamda öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerine göre Türk Dili ve Edebiyatına yönelik öz-yeterlilik düzeylerinin incelenmesinde parametrik testler olarak t-testi, tek yönlü varyans analizi (Anova) ve post hoc (Tukey, LSD) analizlerinden faydalanılmıştır.

Tablo 1. Normallik Testi sonuçları

	Basıklık	Çarpıklık
Öz-yeterlik Genel	0,044	-0,441
Kendini Yeterli Görme	0,195	-0,466
Akademik İlgi	-0,593	-0,361
Kendini Birikimli Görme	-0,195	-0,355

3. BULGULAR

Öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerine yönelik bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Tanımlayıcı Özelliklere Göre Dağılımı

Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Sınıf		
1	124	28,3
2	134	30,6
3	108	24,7
4	72	16,4
Cinsiyet		
Erkek	216	49,3
Kız	222	50,7
Baba Eğitim Düzeyi		
Okuryazar Değil	97	22,1
İlkokul	90	20,5
Ortaokul	91	20,8
Lise	88	20,1
Üniversite	72	16,4
Anne Eğitim Düzeyi		
Okuryazar Değil	104	23,7
İlkokul	128	29,2
Ortaokul	92	21,0
Lise	84	19,2
Üniversite	30	6,8
Sosyo Ekonomik Düzey		
İyi	140	32,0
Orta	273	62,3
Kötü	25	5,7

Öğrenciler sınıfa göre 124’ü (%28,3) 1, 134’ü (%30,6) 2, 108’i (%24,7) 3, 72’si (%16,4) 4 olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler cinsiyete göre 216’sı (%49,3) erkek, 222’si (%50,7) kız olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler baba eğitim düzeyine göre 97’si (%22,1) okuryazar değil, 90’ı (%20,5) ilkokul, 91’i (%20,8) Ortaokul, 88’i (%20,1) lise, 72’si (%16,4) üniversite olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler anne eğitim düzeyine göre 104’ü (%23,7) okuryazar değil, 128’i (%29,2) ilkokul, 92’si (%21,0) ortaokul, 84’ü (%19,2) lise, 30’u (%6,8) üniversite olarak dağılmaktadır.

Öğrencilerin sosyo ekonomik düzeyine göre 140’ı (%32,0) iyi, 273’ü (%62,3) orta, 25’i (%5,7) kötü olarak dağılmaktadır.

Öğrencilerin öz-yeterlik yönelik; aritmetik ortalama, ve standart sapma düzeyleri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Öz-yeterlik Puan Ortalamaları

	N	Ort	Ss
Öz-yeterlik Genel	438	3,500	0,782
Kendini Yeterli Görme	438	3,538	0,789
Akademik İlgi	438	3,511	0,951
Kendini Birikimli Görme	438	3,429	0,924

Öğrencilerin “öz-yeterlik genel” ortalaması 3,500±0,782, “kendini yeterli görme” ortalaması 3,538±0,789, “akademik ilgi” ortalaması 3,511±0,951, kendini birikimli görme” ortalaması 3,429±0,924 olarak saptanmıştır.

Öz-yeterlik puanlarının tanımlayıcı özelliklere göre farklılaşma durumunu incelemek için yapılan analiz sonuçları Tablo 4’te verilmiştir

Tablo 4. Öz-yeterlik Puanlarının Tanımlayıcı Özelliklere Göre Farklılaşma Durumu

Demografik Özellikler	n	Öz-yeterlik Genel	Kendini Yeterli Görme	Akademik İlgi	Kendini Birikimli Görme
Sınıf		Ort ± SS	Ort ± SS	Ort ± SS	Ort ± SS
1	124	3,495±0,608	3,536±0,646	3,544±0,782	3,390±0,740
2	134	3,349±0,845	3,457±0,849	3,328±1,016	3,191±0,994
3	108	3,365±0,811	3,382±0,844	3,326±1,016	3,369±0,966
4	72	3,991±0,693	3,927±0,697	4,069±0,767	4,031±0,751
F=		13,233	8,081	12,192	14,625
p=		0,000	0,000	0,000	0,000
PostHoc=		4>1, 4>2, 4>3 (p<0.05)	4>1, 4>2, 4>3 (p<0.05)	4>1, 4>2, 4>3 (p<0.05)	4>1, 4>2, 4>3 (p<0.05)
Cinsiyet		Ort ± SS	Ort ± SS	Ort ± SS	Ort ± SS
Erkek	216	3,513±0,783	3,535±0,799	3,530±0,932	3,463±0,897
Kız	222	3,487±0,783	3,542±0,781	3,492±0,971	3,396±0,950
t=		0,337	-0,092	0,417	0,754
p=		0,736	0,927	0,677	0,451
Baba Eğitim Düzeyi		Ort ± SS	Ort ± SS	Ort ± SS	Ort ± SS
Okuryazar Değil	97	3,277±0,875	3,259±0,873	3,374±1,001	3,229±1,094
İlkokul	90	3,540±0,687	3,610±0,695	3,564±0,866	3,409±0,788
Ortaokul	91	3,446±0,734	3,474±0,787	3,368±0,906	3,464±0,889
Lise	88	3,587±0,709	3,635±0,651	3,685±0,959	3,432±0,892
Üniversite	72	3,711±0,844	3,788±0,838	3,597±1,003	3,678±0,870
F=		3,810	5,743	1,986	2,523
p=		0,005	0,000	0,096	0,040
PostHoc=		2>1, 4>1, 5>1, 5>3 (p<0.05)	2>1, 4>1, 5>1, 5>3 (p<0.05)		5>1 (p<0.05)
Anne Eğitim Düzeyi		Ort ± SS	Ort ± SS	Ort ± SS	Ort ± SS
Okuryazar Değil	104	3,321±0,854	3,297±0,861	3,423±0,981	3,279±1,067
İlkokul	128	3,488±0,688	3,588±0,711	3,482±0,875	3,333±0,793
Ortaokul	92	3,508±0,749	3,492±0,727	3,554±0,983	3,498±0,941
Lise	84	3,569±0,695	3,659±0,695	3,506±0,863	3,476±0,793
Üniversite	30	3,947±1,037	3,967±1,021	3,817±1,251	4,020±0,983
F=		4,096	5,562	1,074	4,422
p=		0,003	0,000	0,369	0,002
PostHoc=		4>1, 5>1, 5>2, 5>3, 5>4 (p<0.05)	2>1, 4>1, 5>1, 5>2, 5>3 (p<0.05)		5>1, 5>2, 5>3, 5>4 (p<0.05)
Sosyo Ekonomik Düzey		Ort ± SS	Ort ± SS	Ort ± SS	Ort ± SS
İyi	140	3,574±0,819	3,594±0,798	3,613±1,001	3,513±1,049
Orta	273	3,441±0,767	3,493±0,794	3,436±0,933	3,363±0,854

Kötü	25	3,720±0,679	3,725±0,662	3,760±0,786	3,680±0,862
F=		2,406	1,504	2,521	2,202
p=		0,091	0,223	0,082	0,112

F: Anova Testi; t: Bağımsız Gruplar T-Testi; PostHoc:Tukey, LSD

Sınıf: Öğrencilerin öz-yeterlik genel puanları sınıfa göre anlamlı farklılık göstermektedir (F=13,233; p=0<0.05; $\eta^2=0,084$). Farkın nedeni tüm boyutlarda 4. sınıfların Türk Dünyası edebiyatına yönelik öz-yeterlik puanlarının, 1. sınıfların, 2. sınıfların ve 3. sınıflardan yüksek olmasıdır (p<0.05).

Cinsiyet: Öğrencilerin öz-yeterlik genel, kendini yeterli görme, akademik ilgi, kendini birikimli görme puanları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir (p>0.05).

Baba eğitim düzeyi: Öğrencilerin öz-yeterlik genel puanları baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir (F=3,810; p=0.005<0.05; $\eta^2=0,034$). Farkın nedeni;

Baba eğitim düzeyi ilkökullü olanların öz-yeterlik genel puanlarının baba eğitim düzeyi okuyamaz olmayanlardan yüksek olmasıdır (p<0.05).

Baba eğitim düzeyi lise olanların öz-yeterlik genel puanlarının baba eğitim düzeyi okuyamaz olmayanlardan yüksek olmasıdır (p<0.05).

Baba eğitim düzeyi üniversite olanların öz-yeterlik genel puanlarının baba eğitim düzeyi okuyamaz olmayanlardan ve ortaokul olanlardan yüksek olmasıdır (p<0.05).

Öğrencilerin kendini yeterli görme puanları baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir (F=5,743; p=0<0.05; $\eta^2=0,050$). Farkın nedeni;

Baba eğitim düzeyi ilkökullü olanların kendini yeterli görme puanlarının baba eğitim düzeyi okuyamaz olmayanlardan yüksek olmasıdır (p<0.05).

Baba eğitim düzeyi lise olanların kendini yeterli görme puanlarının baba eğitim düzeyi okuyamaz olmayanlardan yüksek olmasıdır (p<0.05).

Baba eğitim düzeyi üniversite olanların kendini yeterli görme puanlarının baba eğitim düzeyi okuyamaz olmayanlardan ve baba eğitim düzeyi ortaokul olanlardan yüksek olmasıdır (p<0.05).

Öğrencilerin kendini birikimli görme puanları baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir (F=2,523; p=0.04<0.05; $\eta^2=0,023$). Farkın nedeni baba eğitim düzeyi üniversite olanların kendini birikimli görme puanlarının baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemektedir (p>0.05).

eğitim düzeyi okuyamaz olmayanların kendini birikimli görme puanlarından yüksek olmasıdır (p<0.05).

Öğrencilerin akademik ilgi puanları baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemektedir (p>0.05).

Anne eğitim düzeyi: Öğrencilerin öz-yeterlik genel puanları anne eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir (F=4,096; p=0.003<0.05; $\eta^2=0,036$). Farkın nedeni;

Anne eğitim düzeyi lise olanların öz-yeterlik genel puanlarının anne eğitim düzeyi okuyamaz olmayanlardan yüksek olmasıdır (p<0.05).

Anne eğitim düzeyi üniversite olanların öz-yeterlik genel puanlarının anne eğitim düzeyi okuyamaz olmayanlardan, ilkökullü olanlardan, ortaokul olanlardan ve lise olanlardan öz-yeterlik genel puanlarından yüksek olmasıdır (p<0.05).

Öğrencilerin kendini yeterli görme puanları anne eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir (F=5,562; p=0<0.05; $\eta^2=0,049$). Farkın nedeni

Anne eğitim düzeyi ilkökullü olanların kendini yeterli görme puanlarının anne eğitim düzeyi okuyamaz olmayanların kendini yeterli görme puanlarından yüksek olmasıdır (p<0.05).

Anne eğitim düzeyi lise olanların kendini yeterli görme puanlarının anne eğitim düzeyi okuyamaz olmayanların kendini yeterli görme puanlarından yüksek olmasıdır (p<0.05).

Anne eğitim düzeyi üniversite olanların kendini yeterli görme puanlarının anne eğitim düzeyi okuyamaz olmayanlardan ilkökullü ve ortaokul olanlardan yüksek olmasıdır (p<0.05).

Öğrencilerin kendini birikimli görme puanları anne eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir (F=4,422; p=0.002<0.05; $\eta^2=0,039$). Farkın nedeni; anne eğitim düzeyi üniversite olanların kendini birikimli görme puanlarının anne eğitim düzeyi okuyamaz olmayanlardan ilkökullü, ortaokul ve lise olanlardan yüksek olmasıdır (p<0.05).

Sosyo ekonomik düzey: Öğrencilerin öz-yeterlik genel, kendini yeterli görme, akademik ilgi, kendini birikimli görme puanları sosyo ekonomik

düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

4. SONUÇ

Türk dünyası edebiyatı, yeryüzünde yaşamış ve yaşamakta olan Türk halkına mensup kişilerin ortaya koydukları edebiyattır. Köklü bir geçmişe sahip olan Türk milleti geniş bir edebi mirasa sahiptir. Bu mirasa sahip çıkıp geliştirmek her Türk'ün görevidir. Türkiye'de her eğitim kademesinde Türk dili ve edebiyatına yönelik dersler verilmekle birlikte üniversitelerde Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri bulunmaktadır. Bu bölümlerde verilen derslerden bir tanesi de Türk Dünyası Edebiyatı'dır. Bu çalışmada Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde eğitim gören öğrencilerin Türk dünyası edebiyatına yönelik öz-yeterlik düzeyleri sorgulanmıştır. Öğrencilerin Türk dünyası öz-yeterlik düzeyleri kendini yeterli görme, akademik ilgi, kendini birikimli görme olmak üzere üç boyutta, ayrıca bu boyutların toplamını ifade eden Türk dünyası edebiyatı genel öz-yeterlik olarak incelenmiştir. 5 üzerinden yapılan değerlendirmeye göre öğrenciler; kendini yeterli görme boyutundan 3,538, akademik ilgi boyutundan 3,511, akademik ilgi boyutundan 3,511 puan almışlardır. Öğrencilerin Türk dünyası edebiyatı genel öz-yeterlik düzeylerinin ortalaması ise 3,429'dur. Diğer bir ifade ile Türk dili ve edebiyatı eğitimi gören öğrencilerin Türk dünyası edebiyatı öz-yeterlikleri iyi, yani yüksek düzeydedir. Bu durum öğrencilerin aldıkları eğitimlerin ve kişisel ilgilerinin olumlu bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Mevcut durumun korunarak geliştirilmesi için Türk dünyası edebiyatı ile ilgili medyada daha fazla yayın yapılması, hatta Türkiye dışındaki Türklere ait edebi eserlerin de senaryolaştırılarak tiyatro, sinema ve dizi film gibi yapıtlara çevrilmesinin Türk dünyası edebiyatının tanıtımına katkı sağlarken, ilginin de artacağı düşünülmektedir.

Araştırmada öğrencilerin sınıflarına, cinsiyetlerine, anne-baba eğitim düzeylerine ve sosyo ekonomik düzeylerine göre Türk dünyası edebiyatına yönelik öz-yeterliklerinde farklılık olup olmadığı da sorgulanmıştır. Bu kapsamda öğrencilerin cinsiyetlerine ve sosyo ekonomik düzeylerine göre Türk dünyası edebiyatına yönelik öz-yeterlik düzeylerinde farklılık olmadığı saptanmıştır. Diğer bir ifade ile kız veya erkek, farklı sosyo-ekonomik düzeyde bulunan Türk dili ve edebiyatı öğrencilerinin Türk dünyası ve edebiyatına yönelik öz-yeterlikleri benzer düzeydedir.

Öğrencilerin anne-baba eğitim düzeylerine göre Türk dünyası edebiyatına yönelik öz-yeterlik düzeylerinde farklılıkların olduğu saptanmıştır.

Anne-baba eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin Türk dünyası edebiyatına yönelik öz-yeterlikleri de yükselmektedir. Bu durum anne-babanın eğitim düzeyinin çocukları üzerindeki etkilerinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Araştırmada ayrıca 4. Sınıf öğrencilerinin Türk dünyası edebiyatına yönelik tüm boyutlarda öz-yeterlik düzeyinin diğer sınıflardan daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu durum öğrencilerin sınıf düzeyiyle birlikte bilgilerinin arttığı ve bu durumunda öz-yeterlik düzeylerine olumlu yansıma olarak görülebilir.

Bu çalışma Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde eğitim gören 438 öğrenciden elde edilen bilgilerle sınırlıdır. Konu ile ilgili daha genel verilere ulaşmak için daha geniş örneklemeler üzerinde çalışmalar yapılabilir.

Türk dünyası edebiyatına yönelik sınırlı sayıda ampirik araştırma bulunmaktadır. Konuyla ilgili ampirik araştırma sayısının artması ilgili literature katkı sağlarken, Türk dünyası ve edebiyatına yönelik akademik camianın da ilgisini artıracığı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akalın, Ş. H. (2007). Türk Dili: Dünya Dili. *Türk Dili-Dil Ve Edebiyat Dergisi*, 687, 195-204.
- Bandura, A. (1982). Self-Efficacy Mechanism in Human Agency. *American Psychologist*, 32(2), 122-147.
- Bay, E., Alimbekov, A., Mete, M., Cüçük, E. and Yokuş, E. (2017). "Türk Dünyası Birliği" Algısı. *Gazi Akademik Bakış*, 11(21), 55-85.
- BüyükközTürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Durbilmez, B. (2019). *Türk Dünyası Kültürü-2*. İstanbul: Ötüken Neşriyat
- Ercilasun, A. B. (2000). Türk Dünyası Dil ve Edebiyatı Üzerine Türkiye'deki Çalışmalar. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, (9), 7-15
- Ercilasun, A.B. (1974). *Türk Dili Ve Edebiyatına Bir Bakış*. İstanbul: Ötüken Yayınları
- Ercilasun, A.B. (1993). *Türk Dünyası Üzerine İncelemeler*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Farajova, İ. (2020). Türk Dili Ve Edebiyatı Öğretmen Adaylarının Türk Dünyası Edebiyatına Yönelik Öz-yeterlik Ve Tutumlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- George, D. and Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step By Step: A Simple Guide And Reference 17.0 Update (10a ed.)* Boston: Pearson.
- Johanson, L. (2001). *Türk Dünyası'nın Sınırları: Türk Topuluklarının Gelişmesinde Bağlayıcı ve Ayırıcı Unsurlar*. (Çev) Demir, N. *Türkbilig*, (2), 168-177.
- Kafesoğlu, İ. (2013). *Türk Milli Kültürü*. İstanbul: Ötüken.
- Karakaş, Ş. (1996). 20. Yüzyıl Türk Dünyası Edebiyatı Üzerine Bir Deneme. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, (2).279-317

- Karakaya, G. ve Öner, S. (2021). Türkçe Ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Türk Dünyası Algılarının İncelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(ÖS), 53-70.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Polat, H. (2008). *1950'den Günümüze Lise Türk Dili Ve Edebiyatı Müfredatlarında Türk Dünyası Edebiyatına Verilen Yerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Sönmez, M. (2019). *Lise Edebiyat Kitaplarında Çağdaş Türk Dünyası Edebiyatı (Türkiye Ve Azerbaycan)*. VI

- Beynälxalq Türk Dünyası Araştırmaları Simpoziumu Bildiriler Kitabı* 13-15 İyun Bakü/Azerbaucan, ss. 143-150
- Tabachnick, B. G. and Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics (6th Ed.)*. Boston: Allyn and Bacon
- TİKA. (2002). *Türk Dünyası Edebiyatı (Cilt II)*. Ankara: TİKA.
- Yaman, E. (1998). *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.